

KIURU/2/2014

76 § LAUSUNTO VALTIONOSUUSJÄRJESTELMÄN UUDISTAMISESTA

Khall 13.1.14/§ 8

Aiempi otsikko: Kannanotto valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta

Selvitysmies Arno Miettisen johdolla valmisteltu alustava ehdotus uudesta valtionosuusjärjestelmästä on valmistunut ja se on lähetetty kuntiin kommentteja varten. Kommentit tulee toimittaa VM:lle 17.1.2014 mennessä. Selvitysmies tekee lopullisen ehdotuksensa tammikuussa sen jälkeen kun kuntien kommentit on saatu.

Uudistus tulee voimaan 2015 alussa. Hallinnon ja aluekehityksen ministeriryhmä on linjannut, että uudistukseen tarvitaan vähintään viiden vuoden siirtymäaika, jolla tasoitetaan muutosta. Ensimmäisinä vuosina kuntakohmainen muutos olisi enintään 50 € asukasta kohti.

Järjestelmää selkiytetään tavoitteena turvata peruspalvelut kaikkialla Suomessa. Valtionosuudet perustuvat jatkossakin valtaosaltaan kunnan väestön ikärakenteeseen ja sairastavuuteen. Kriteerien määrää on vähennetty ja niiden sisältöä ajanmukaistettu. Nykyisessä järjestelmässä on 48 kriteeriä, joista osa oli vanhentuneita ja päällekkäisiä. Uudessa peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmässä on kahdeksan kriteeriä ja kolme lisäkriteeriä. Painopiste uudessa järjestelmässä siirtyy kustannusten tasauksesta tulojen tasaukseen.

Kuntien kannanottoja pyydetään erityisesti kriteereistä, niiden laskentaperusteista ja tarvittavasta siirtymäajasta. Virallinen lausuntokierros järjestetään sen jälkeen, kun selvitysmies on tehnyt lopullisen esityksensä tammi-kuun loppuun mennessä.

Uuden järjestelmän keskeisiä piirteitä ovat:

- yleisperiaate laskentaan: asukasluku x hinta x kerroin
- peruspalveluissa 8 kriteeriä ja kolme lisäosaa
- yksi ikärakennekriteeri, tietyt olosuhdeindikaattorit
- valtionosuutta enemmän sairastavuuden perusteella; sairastavuus perustuu KELA :n tilastoihin yleisimmistä kansan sairauksista
- kustannustenjaon tarkistus vuosittain
- valtionosuuksien tasauksen kannustavuutta lisätään, tasausraja nousee 100 %:iin

Laskentaperusteet ovat: 1) Ikärakenne, 2) Sairastavuus, 3) Työttömyysaste, 4) Kaksikielisyys, 5) Vieraskielisyys, 6) Asukastiheys, 7) Saaristoisuus ja 8) Koulutustausta. Kunkin kriteerin sisältö ilmenee tarkemmin esityslistan liiteaineistosta. Lisäosia ovat 1) Syrjäisyys, 2) Saamelaiden kotiseutualueellisuus ja 3) Työpaikkaomavaraisuus.

Kiuruveden kaupunki saa valtionosuutta v. 2013 tasossa yhteensä 31 0050 881 miljoonaa euroa (= 55 % käyttötuloista). Uuden järjestelmän mukainen valtionosuus on yhteensä 31 144 794 miljoonaa euroa; erotus + 93 912 euroa. Huomattava on, että em. valtionosuusvertailu on tehty v. 2013 tasoon. Uuden järjestelmän mukainen euromäärä ei tule kunnan kassaan, koska valtionosuusleikkaukset jatkuvat vielä vuoteen 2017 saakka.

Lisätietoja: kaupunginjohtaja Jarmo Muiniekka, puh. 040 641 6603.

Kaupunginjohtajan päätösehdotus:

Pyydettyinä kannanottona Kiuruveden kaupunginhallitus toteaa seuraavaa:

Selvitysmies Arno Miettisen esitys on pääosin oikeansuuntainen ja kannatettava. Valtionosuuskriteerien määrä vähentyy oleellisesti nykyisestä. Järjestelmä yksinkertaistuu ja sen ymmärrettävyys ja läpinäkyvyys paranee. Kriteerien päällekkäisiä vaikutuksia on poistettu. Merkittävä osa valtionosuuksista, n. 94 %, määräytyy edelleen ikärakenteen ja sairastavuuden perusteella. Valtionosuuksien tasauksen kautta Ylä-Savon kunnat saavat etua, kun tasausraja nousee 100 % :iin. Kokonaan uutena valtionosuuskriteerinä otetaan käyttöön väestön koulutustaustaa kuvaava kriteeri.

1. Kiuruveden kaupunginhallitus pitää mainittuja uudistuksen linjauksia kannatettavina jatkovalmistelun pohjaksi.
2. Valtionosuuksien uuden tasausjärjestelmän laskentaperusteita tulee perustella esitettyä enemmän ja selvittää käytettyjä käsitteitä. Kaupunginhallitus esittää selvitettäväksi, miten tasauslisän nostaminen 80 %:sta 85-90 % :iin vaikuttaa kuntakohtaisiin laskelmiin.
3. Kaupunginhallitus esittää, että vanhempien ikäluokkien, erityisesti yli 75-vuotiaiden ja 85+ ikäryhmän painoarvoa kasvatetaan esitetystä. Vastaavasti lieventäminen tulee tehdä 6-15 -vuotiaiden ryhmästä näin tasapainottaen nuorempien ja vanhempien ikäluokkien kokonaisvaikutusta valtionosuuksiin. Niille kunnille, joissa vanhimpien ikäluokkien suhteellinen osuus väestöstä on suuri, esitetyn kaltainen valtionosuuden vähentäminen on liian raju.
4. Kaupunginhallitus esittää, että sairastavuuden painoarvo kerroin 2,5 korotetaan kertoimeen 3.
5. Sairastavuuteen ja ikärakenteen muutokseen liittyvät laskelmat tulee tuoda julkisuuteen perusteluineen.

6. Kaupunginhallituksen mielestä järjestelmämuutoksen takia syntyvät valtionosuusmenetykset tulee kompensoida siirtymävaiheen aikana kunnille. Siirtymävaiheen tulee olla vähintään esitetty viisi vuotta.
7. Jatkossakin valtion budjetissa tulee olla erillinen määräraha kuntien harkinnanvaraisiin valtionosuuksiin kompensoidaan esimerkiksi äkillisen rakennemuutoksen kunnalle aiheuttamia verotulomenetyksiä.
8. Kaupunginhallitus esittää, että jatkossakin valtio budjettiin varataan erillinen valtionosuusjärjestelmästä riippumaton määräraha kuntien oppilaitosten ja terveydenhuollon perustamishankkeisiin kompensoidaan ennalta arvaamattomia (esim. sisäilmaongelmista johtuvia) koulurakennuksiin kohdistuvia korjauskustannuksia.
9. Kaupunginhallitus kannattaa sitä, että toisen asteen oppilaitosten valtionosuusjärjestelmän uudistaminen selvitetään siitä näkökulmasta, onko valtionosuuksia mahdollista siirtää osaksi ns. yhden putken valtionosuusmallia ja mitkä ovat uudistuksen vaikutukset kuntatalouteen.

Päätös:

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Khall 31.3.14/§ 76

Valtionvarainministeriö pyytää lausuntoa selvitysmiehen luonnoksesta valtionosuusjärjestelmän uudistamiseksi. Kaupunginhallitus on aiemmin kokouksessaan 13.1.2014 antanut kannanoton selvitysmiehen sen hetkiseen valmistelutyöhön. Lausunnot lopulliseen luonnokseen valtionosuusjärjestelmän uudistamiseen tulee antaa viimeistään 4.4.2014 mennessä.

Esityslistan mukana lähetetään VM:n laatima yhteenveto kuntien kannanotoista.

Selvitysmies Rauno Miettisen lopullinen luonnos valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta ei ole kannanottojen perusteella muuttunut. Uudistuksen kuntakohtaiset euromääräiset muutokset on kuitenkin laskettu vuoden 2013 tietojen perusteella. Päivitettyjen laskelmien mukaan Kiuruvesi on edelleen lievästi voittaja uudistuksessa, mutta vain + 18 874 euroa.

Lisätietoja: kaupunginjohtaja Jarmo Muiniekka, puh. 040 641 6603.

Kaupunginjohtajan päätösehdotus:

Pyydettynä lausuntona Kiuruveden kaupunginhallitus toteaa seuraavaa:

1. Kaupunginhallitus pitää uudistuksen linjauksia oikeansuuntaisina
2. Valtionosuuksien uuden tasausjärjestelmän laskentaperusteita tulee perustella enemmän, samoin muita käytettyjä käsitteitä tulee avata esitetyä enemmän. Kaupunginhallitus esittää, että ennen lopullista hallituksen esitystä eduskunnalle selvitetään, miten tasauslisän nostaminen 80 %:sta 85 – 90 prosenttiin vaikuttaa kuntakohtaisiin laskelmiin.
3. Vanhempien ikäluokkien, erityisesti yli 75 –vuotiaiden ja 85+ ikäryhmän painoarvoa tulee kasvattaa esitetystä. Niille kunnille, joissa vanhempien ikäluokkien suhteellinen osuus on suuri, on esitetyn kaltainen leikkaus liian raju.
4. Kaupunginhallitus esittää, että sairastavuuden painoarvo 2,5 korotetaan kertoimeen 3.
5. Sairastavuuteen ja ikärakenteen muutokseen liittyvät laskelmat tulee tuoda julkisuuteen perusteluineen.
6. Järjestelmämuutoksen takia syntyvät valtionosuusmenetykset tulee kompensoida siirtymävaiheen aikana kunnille.
7. Jatkossakin valtion budjetissa tulee olla erillinen määräraha kuntien harkinnanvaraisiin valtionosuuksiin kompensoimaan äkillisen rakennemuutoksen aiheuttamia verotulomenetyksiä kunnalle.
8. Kaupunginhallitus esittää, että valtion budjettiin varataan vuosittain erillinen valtionosuusjärjestelmästä riippumaton määräraha kuntien oppilaitosten ja terveystalvelujen perustamishankkeisiin kompensoimaan ennalta arvaamattomia (esim. sisäilmaongelmista aiheutuvia) rakennuksiin kohdistuvia korjauskustannuksia.
9. Jatkotyönä kaupunginhallitus esittää, että toisen asteen oppilaitosten valtionosuusjärjestelmän uudistaminen selvitetään siitä näkökulmasta, onko valtionosuuksia mahdollisuus siirtää osaksi ns. yhden putken valtionosuusmallia ja mitkä olisivat uudistuksen vaikutukset kuntatalouteen.

Päätös:

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Merkittiin pöytäkirjaan, että kaupunginkamreeri Ella Rautio-Kuosku poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn aikana klo 14.45.

Otteen oikeaksi todistaa

Kiuruvedellä 2.4.2014

Arja Remes
kaupunginjohtajan sihteeri